

fanemekkel is, hogy így a bogár ne találhasson igen sok, neki alkalmas szaporodási helyet.

A *Coroebus bifasciatus* Oliv., mint már fentebb is jeleztem, délibb vidékekről származott át hozzánk. Tulajdonképeni hazája északi Olaszország és Déltirol; elterjedésének az utóbbi évek enyhe telei kedvezhettek, mert valószínű, hogy nagyon hideg időjáráskor az áttelelő álcza a hidegnek legjobban kitett s aránylag vékony felső ágakban a nagyon zord időt megsínyli s emiatt a rovar szaporodási képessége is szenved.

Az időszaki üzemátvizsgálási munkálatok egyszerűsítéséről.

Irta: Csoma Gusztáv, Coburg hercegi erdősz.

Igen figyelemre méltó az a közlemény, mely az Erdészeti Lapok folyó évi január havi füzetében az időszaki üzemátvizsgálási munkálatok szerkesztéséről megjelent s mely a haladást az üzemberendezés egyszerűsítésében s az áttekintés megkönnyebbitésének elősegítésében látja.

Ma, midőn a kezelő erdőtiszt pusztán gépies munkát nem végezhet a nélkül, hogy ez az erdőgazdaság kárával ne járna, mindenesetre figyelemre lehet méltatni azt a törekvést, mely, a szükséges világos áttekintést sem tévesztve szem előtt, módokat keres az ügyvitel egyszerűsítésére; — mert az erdősz a mindinkább fejlődő versenyben csak úgy teljesítheti hivatását, ha a feldolgozásra s eladásra kerülő fára fordítja minden figyelmét, hogy az oly takarékosan dolgoztassék fel, a mint ezt az adott viszonyok megengedik. Mig egyrészt a kihasználás s a piac szemmel tartása veszi igénybe, másrészt gondoskodnia kell

arról, hogy a kihasznált területet minél előnyösebben újra-erdősítse.

Ugy a kihasználásnál, mint az újraerdősítésnél a pénzügyi szempont fontos szerepet játszik s ha a kezelőtisztnek mód nyujtatik arra, hogy tevékenységét ott érvényesítse, hol az anyag feldolgozásra kerül, hol a munka folyik, hol nyüzsög az élet: remélni lehet, hogy az eredmény ugy az erdő jó karban tartása, mint a pénzbeli haszon tekintetében kielégítő lesz.

A nemzetek művelődése minden téren fokozatos fejlődést mutat; a történelmi multban összegyűjtött szellemi alkotások mindinkább több világosságot árasztanak a szellemi haladás útjára. Hazai erdőgazdaságunk körében is szükséges oly irányban vinni tovább a gazdálkodást, hogy a jövő erdésze, — ki a nemzetfentartó nagy eszmék szolgálatában a nagyobb versenyben is hivatva lesz közgazdasági szempontból az erdőkben rejtő tőke jövedelmét fokozni, — lássa nem csak az üzemtervben letett elveket, melyek szerint a gazdálkodásnak folynia kell, hanem azt is, hogy mi volt a gazdálkodás eredménye a multban.

Hogy az üzemtervek kidolgozásánál meddig lehet menni az egyszerűsítéssel, azt arra hivatottak fogják megállapítani; itt inkább azokról a szempontokról óhajtók említést tenni, melyek elsősorban a kezelőtisztet érdekelik.

Ha a nyilvántartási jegyzőkönyv vezetésénél a lényegget tartjuk szem előtt, a célét könnyen lehet elérni.

Annak a működésnek, mely az erdészre hárul a magasabb célok szolgálatában, mintegy keretül szolgálnak a gyűjtött történelmi adatok; ezeknek lapot nyitni a nyilvántartási jegyzőkönyvben — lenne az első feladat.

Ezután következnek a területek nyilvántartása a változások bejegyzésével.

A mi a főhasználatok nyilvántartását illeti, itt a kezelőtisztnak számot kell adnia arról, hogy a félfordaszakon belül, melyre az üzemátvizsgálás be fog következni, hol s mily területet használt ki s erről a területről mit nyert anyagban s mit pénzben.

Ha a gazdasági térképre évről-évre berajzoljuk a kihasznált területet s e mellett a nyilvántartásba az évi vágasterületekről évenként értékesített fatömeget, választékok szerint elkülönítve, az elért pénzbeli eredményekkel együtt felvesszük: az üzemátvizsgálás bekövetkeztekor egy összegbe vonható a 10 év alatt kihasznált félfordaszaki terület s az arról nyert fatömeg.

Ha elemi csapások vagy más körülmények nem zavarják meg a kihasználást, akkor az üzemátvizsgálási munkálatban a végösszeg szerint történhetik meg az összehasonlítás arra nézve, hogy a főhasználat mennyiben felel meg az előírásnak. A kezelő tiszt szempontjából nem látszik szükségesnek a főhasználatok nyilvántartását külön tagrésztetek (osztagok) s külön évfolyamok szerint vezetni, mert ha a félfordaszaki területről értékesített fatömeget nem fogjuk tagrésztetenként elkülöníteni, hanem csak évenként, tekintet nélkül arra, hogy a félfordaszaki terület mely tagrésztetéből kerültek ki a faválasztékok: akkor a főhasználatok összegezése után pénzügyi szempontból is lehetséges lesz az erdő jövedelmezését mérlegelni, mert ismerve a térképről a kihasznált területet, nehézség nélkül át lehet térni a holdankint nyert jövedelemre.

Minden félfordaszak első éveiben arra kellene ügyelni, hogy a mult félfordaszak területéről értékesített fatömeg ennek a félfordaszaknak javára irassék s a félfordaszak

végével még nem értékesített fatömeg is kellőleg tekintetbe vétessék.

Nem érdektelen a főhasználatokból nyert bevételeket a kereskedelmi számtudományok alapján tárgyalni, hol a pénz a kamatos kamatszámítás elvei szerint való kezelés alatt áll.

A fentebb jelzett eljárás szerint vezetve, a nyilvántartás módját nyújt arra is, hogy képesek leszünk a kérdéses üzemosztály kelendősségi viszonyainak megfelelő véghasználatokról beszélni oly értelemben, hogy a hol korábban értékesíthetők a főhasználatból nyert választékok, ott az időnyereség pénzben nyilvánul, ott a nyert idő arányában fog emelkedni a főhasználat értéke is; viszont, ha a helyi s kelendősségi viszonyok nem engedik minden választék gyors eladását, ez kifejezést nyer a jövedelem kisebb voltában.

A főhasználatból befolyt jövedelem ez irányban azonos természetű a letarolt terület újra erdősitésére fordított költséggel. Az erdősitéseknél alább felhozott példánál követett eljárás a főhasználatnál is alkalmazható.

Kinek egyszer feladata volt oly vágásterületre, mely két vagy több tagrészletnek részeiből áll, a nyert fatömeget a terület és állabminőség arányában elosztani, az tudja, mily messze jár a valóságtól.

Ha figyelembe vesszük még azt is, hogy az egy évi vágásterületen levő fatömeg a legritkább esetben kerülhet egy éven belül a nyilvántartási jegyzőkönyvbe, mert a fa feldolgozása, kiszállítása s értékesítése a helyi s értékesítési viszonyok szerint rendszeren több éven át történik és ha meggondoljuk, hogy évről-évre tagrészletek szerint kell elosztanunk a nyert választékokat: könnyen belátható, hogy

a kezelő tisztnek pontos adatok gyűjtésére irányuló igyekezete csak igyekezet marad.

Míg a kezelő az elosztással foglalkozik, fölmerül előtte a kérdés, hogy tesz-e ő utólagosan szolgálatot a teljesített erdőrendezési munkának az által, hogy tagrészletenkint tünteti ki a nyert főhasználati fatömeget? Nem végez-e hasznosabb munkát, — ha már szolgálatot akar tenni az erdőrendezési munkálatóknak is, — ha a tagrészletek szerinti elkülönítés helyett a helyi fatermési táblákhoz adatokat gyűjt, ha kutatja a fánemek növekvési törvényeit, hogy ezeket a jövőben felhasználhassa? Nem olyan-e a helyzet, hogy amikor az üzemberendezés nagy körültekintéssel megtörtént, és a kezelő a félfordaszakon belül a törvényes határok s az erdészeti irodalomban letett nagybecsű elvek szemmel tartásával gazdálkodik s a fősulyt arra helyezi, hogy a kihasználásnál takarékosan járjon el s hogy a választék-arányt kedvezőbbé tegye: akkor a félfordaszaki főhasználat végösszege az üzemátvizsgálás czéljaira megnyugvással felhasználható?

Ott, hol az előírt területet kihasználni nem lehet, ez az üzemátvizsgáláskor kiderül s a jövőre nézve tekintetbe vehető.

Oly viszonyok között, hol elemi csapások lényegesen megzavarják a kihasználás sorrendjét, a nyert faválasztékokat, ha lehet, tagrészletenkint, de elszórtan előforduló károk esetén inkább tagonkint kellene kitüntetni, hogy az értékesítés befejeztével a területre való átszámítás megtörténhessék, mert tagrészletenkint pontosan elkülöníteni az elszórtan felmerülő károkat szinte lehetetlen. A területre való átszámításhoz azoknak a tagrészleteknek átlagos fatömegét kellene használni, melyeken a kár előfordult. Addig, míg a pontosan ismert fatömegekkel a végleges átszámítás megtörté-

nik, a károknak előzetes felbecslése szükséges, hogy a vágások megszorításához kezdeni lehessen.

Az előhasználatok a főállab fatömegét nem érintik, inkább az azokból nyert pénzösszeg érdemel figyelmet, azért, hogy az üzemosztály jövedelmezésének mérlegelésénél számításba lehessen venni. A kezelő szempontjából elég lenne kimutatni üzemosztályonként és évenként az előhasználatokból nyert pénzbeli bevételt; ugyanígy a mellékhasználatoknál is.

A felújítások nyilvántartásánál ez idő szerint szükséges kimutatni az évi vágások beültetésére fordított költség mellett a csemetemennyiséget s javításoknál a nem sikerült erdősítés arányában a csemetemennyiséget és a pénzbeli kiadást tagrészletenként.

Ha szem előtt tartjuk a munka lényegét, a kezelő feladata a letarolt területet, mihelyt lehetséges, újraerdősíteni lehetőleg jól s minél kisebb költséggel; e mellett szemmel kell tartania a korábbi erdősítéseket s a hol szükséges, ott a javításokról is kell gondoskodni, nem feledkezve meg arról sem, hogy a fiatalosokban a gyomnak tekintett fanekek irtassanak.

Hogy megtörtént-e ez a munka, arról a helyszínen lehet meggyőződést szerezni; a nyilvántartásban főszólyt kellene fektetni annak a pénzbeli kiadásnak pontos bevezetésére, mely a félfordaszaki területbe be lett fektetve évenként, ide értve a csemetekertekre s magvételre fordított költséget is. Szükséges lenne itt is berajzolni a térképbe azt a területet, mely évenként újra erdősítés alá kerül, de a nyilvántartásban az új erdősítésre s a javításokra, pótlásokra évenként kiadott pénzt csak két cím alatt kellene kitüntetni, t. i. egy összegben a múlt félfordaszak területén tett új erdősítés és javítás költségét s

egy összegben a kihasználás alatt levő félfordaszaki területen felmerült hasonló kiadásokat.

Ahhoz a pontossághoz, melylyel ez idő szerint a kiültetett csemetemennyiséget s javításoknál a beültetett valódi területet a nyilvántartásba — tagrészletenkint elkülönítve — bevezetni lehet, sok szó fér. Haladás lenne az is, ha a kezelő nem lenne kénytelen becslésen alapuló adatokat vezetni be, mely esetben a különféle egyéni nézet érvényesülésére tág tér nyílik.

Ha szükségünk van a holdankinti erdősitési költségre, akkor tarvágásban kezelt szálerdőknél a kérdést úgy lehet feltenni, hogy egyrészt a félfordaszak egyes éveiben kiadott — a nyilvántartásból kivehető — erdősitési költségek kamatos kamataikkal egy időszak végéig mily összegre növekednek fel s másrészt mily tőkével kell rendelkezniünk a félfordaszak elején, hogy ez ugyanazon időszak végével, kamatos kamataival, az évenként kiadott költségek fentebb kiszámított végösszegét adja. Ha ez a tőke ki van számítva s ismerjük a területet, melyen a teljes felujtást elértük: a holdankinti erdősitési kiadások fedezésére szükséges tőke meghatározása nem okoz nehézséget. A kérdés ily megoldása mellett kifejezésre fognak jutni a helyi viszonyok is, melyek az évenkénti erdősitési kiadások nagyságát befolyásolták.

Ha példa gyanánt felvesszük, hogy egy 250 holdnyi félfordaszaki területen a félfordaszak végéig 200 hold teljes újraerdősítését értük el s ha az évi kiadások következők voltak:

a 3. évben	---	---	120 frt
4. «	---	---	150 «
5. «	---	---	200 «
6. «	---	---	180 «

7. évben	250	frt
8. «	170	«
9. «	210	«
10. «	260	«

akkor az a tőke, melylyel a félfordaszak elején rendelkezünk kell az erdősítési kiadások céljaira, következő uton határozható meg.

Az évi kiadások végértéke a félfordaszak végével, ha $p = 2^{1/2}\%$

120×1.025^7	=	142	frt	64	kr
150×1.025^6	=	173	«	96	«
200×1.025^5	=	226	«	28	«
180×1.025^4	=	198	«	68	«
250×1.025^3	=	269	«	23	«
170×1.025^2	=	178	«	60	«
210×1.025	=	215	«	25	«
260	=	260	«	—	«
V_{10}	=	1664	frt	64	kr

A keresett tőke pedig: $\frac{1664 \cdot 64}{1.025^{10}} = 1300$ frt 41 kr.
200 holdra, a miből egy holdra 6 frt 50 kr esik.

A nyilvántartások egyszerűsítése egyébiránt oly munka, melyet egyoldalulag elintézni nem lehet, de ha nagyobb arányu eszmecsere útján sikerül összhangba hozni minden ez irányban érdekelt tényező nézetét, lehetséges lesz egy kerek egészlet létrehozni, mely egyszerűsége mellett is célszerűen lesz felhasználható az üzemátvizsgálási munkálatoznál s mely magát ezt a munkálatot is egyszerűbbé teheti.